

Fra Rorup og Glim Sogne.

Af fhv. Sognepræst *Henning Jensen*.

Der findes i Landsdarkivet i København en gammel, i Skind indbunden Protokol, som bærer Titlen: »Præste-Protocol for Rorups og Glims Kirke«. Den begynder med en Slags Fortale af den daværende Sognepræst *Henric E. Mejer*, som blev kaldet til Rorup og Glim d. 14. Februar 1749.

Pastor Mejer gør først opmærksom paa, at der før hans Tid ikke havde været »nogen ordentlig og retskaffen Præsteprotocol, men alleneste en liden Bog in Quarto, hvorudi afgangne Magister *Barchmann* har optegnet, hvad ham godt synes«. For at afhjælpe denne Mangel havde han henvendt sig med en »allerunderdanigst Forestilling og Ansøgning« til Kirkeejeren Grev *Holstein* paa Ledreborg, som ogsaa »naadigst behagede« at anskaffe en passende Protokol. — Det er ret interessant at se, hvordan Pastor Mejer ikke kan omtale, at Greven havde anskaffet en Protocol, uden at nævne ham ved alle hans Titler og Embeder. Den daværende Greve paa Ledreborg benævnes saaledes: »Hands Excellence, Høivelbaarne Herre *Johan Ludvig Holstein*, Herre til Grevedømmet Lethreborg, Ridder af Elefanten, Hands Kgl. Majestæts Gehejmeråd i Gehejme-Conseil, Gehejme-Conference-Råd, Kammer-Herre, Over-Secretair i det Danske Cancelli, Præses i Collegio de cursu evangelii promovendo, Første General-Kirke-Inspector, Patronus Academiae Havniensis, så og Præses udi Videnskabernes Societet i København samt Skole-Herre for

Herlufsholms Skole, Ejer og Patron for Rorup og Glim Kirker«.

Man må undres over, at en enkelt Mand kunde overkomme alt dette.

I Protocollen findes først en lang Skrivelse fra Sjællands daværende Biskop, *Hersleb*, til Sjællands Præster, i hvilken han begærer Oplysning om forskellige Ting. Biskoppens Skrivelse er fra 1738, og det var altså Pastor Mejers Formand i Embedet, Magister Barchmann, der modtog og besvarede den. Han har saa indført Skrивelsen og Svaret i den »liden Bog in Quarto«, som Pastor Mejer omtaler, og denne har saa indført både Bispeskrивelsen og Barchmanns Svar i den nyanskaffede store Præste-Protocol, som endnu er bevaret.

Jeg skal nu her meddele nogle af de Oplysninger, som Magister Barchmann gav i sit Svar til Biskoppen.

I Rorup Sogn var der 1738 15 Gårde og 9 Huse, i Glim Sogn 33 Gårde, 25 Huse og 2 Møller. Kommunikanternes Tal i Rorup var »undertiden 250, undertiden mere og mindre, eftersom Aarenes Grøde tillader Bonden at holde og underholde Folk«. I Glim var der »somme Aar 400, somme 470, ja og 500, hvis Tal beror paa Bøndernes Evne og Leilighed at holde Tjenestefolk«.

Man kan heraf slutte, at i de Tider gik hele den voxne Befolkning til Alters. Derfor aftog Altergæsternes Antal efter en dårlig Høst og tiltog efter en god Høst, eftersom Bønderne holdt flere eller færre Folk.

Vi erfarer videre, at der i Glim 1738 boede »tvende reducerede Officerer, 1 Lieuteant og 1 Cornet. Begge haver 2de Bøndergårde i Fæste«.

Om sit eget Liv oplyser Pastor Barchmann bl. a. følgende:

»Anno 1709 er jeg af vores allernådigste, nu høistsaligste Konge Frederico Quarto allernådigst kaldet og beskikket at være Felt-Præst ved Deres Kgl. Høiheds Prince Christians Regimente, og efterat jeg samme Embede ved den nådige Guds kraftige Bistand, retsindelig næsten i tvende Aar havde forestaaet er jeg 1711 af daværende Leire-Gårds Herskab, Salig Capitain Fincke, kaldet til disse tvende Menigheder. Den nuværende Degn, navnlig Peder Top blev kaldet og beskikket af den Salig Biskop Worm 1725.

Samme Embede haver han forestået 14 Aar. Han har været Studio-sus. Hans Alder er 56 Aar.

Jeg haver af Guds Nåde, ved hans kraftige Bistand forestået mit Embede 27 og et halvt Aar, og går nu i mit 64de Aar.«

I en Anmærkning oplyser Pastor Barchmann, at Degnekaldet i Rorup-Glim forud blev besørget af »Løbe-Degne af Roskilde Skoles Disciple«, men dette ophørte i Biskop *Baggers* Tid 1680, da den første »Sæde-Degn« *Jørgen Mauritzen* blev ansat, »han, som var så opsætsig mod Hr. *Hans*«. — Om denne Opsætsighed får vi senere lidt mere at vide.

Pastor Barchman gør derefter rede for *Præstekaldets Indtægter*. I Rorup udgjorde Kontienden 9 Pd. (et Pund ca. 4 Tdr.). Dem anslaaer han til 48 Rdl. »Lam, Giæs, Høns og anden små Redsel kan være af Værdi 12 Rdl. Offer de tre Høitider 20 Rdl. Accidentser »kan næppe være 4 Rdl.« Det bliver ialt af Rorup Sogn 84 Rdl. — Af Glim Sogn var Indtægterne noget større, nemlig 166 Rdl. Tilsammen for begge Sogne 250 Rdl. Men så var der lidt Mensalgods, »4 små Bøndergårde og et Stykke Jord beliggende på Øems Mark i Syv Sogn«, som indbragte ialt 52 Rdl. 4 Sk. Hele Præstekaldets Indtægt blev således i 1738 302 Rdr. 4 Sk.

Men så var der Præstegårdens Avling. Den udgjorde 1738 $3\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn, og der kunde sås 6—7 Tdr. Byg, 2 Tdr. Havre og 5 Tdr. Rug. Høsten, tilføjer Pastor Barchmann, »kan ikke føde, endsige lønne mine Tjenestefolk«.

Han tilføier beklagende:

»Høe, Tørv og Brænde må jeg årlig købe af andre, og det saa dyre, som Bonden kan sælge Ildebrand i Roeskilde. Der er vel nogen Skau til Rorup Kirke, som forhugges af andre, men jeg har aldrig fået et Læs deraf. Vil ydmygst bede Deres Højædle Højærværdighed (Biskoppen) have den Nåde for mig at intercedere for mig til at nyde nogen årlig Udvisning af samme Skau, som dog er et Rov og et Bytte for andre pågrænsende.«

Da min Far var Præst i Rorup ca. 1840, altså hundrede Aar efter Pastor Barchmann, var denne Skov ganske forsvunden; man anede vist ikke engang, at der nogensinde havde været en sådan Skov. Derimod undrer det mig, at der i 1738 ikke fandtes Tørv; thi i min Faders

Tid blev der hvert Aar skuret Tørv i en Eng nede ved Leire Aa, og dér avledes ogsaa Hø.

Pastor Barchmann meddeler derefter Navnene på de Præster, der havde været i Rorup og Glim, så langt gamle Folk kunde huske tilbage. Den første efter Reformationen, man mindedes, var Hr. *Peder Hammer*. Om ham står der, at »han rostes af de gamle ved deres afdøde Fædres Mund for en meget brav og duelig Mand«. Derefter kom Hr. *Niels Andersen* fra 1671—75 og Hr. *Niels Bentzen* fra 1675—84.

Om disse hedder det:

»En af disse tvende Hr. Niels, og efter de flestes Sigen den sidste, skal have været en Mand fra Norge, og skal være død her i stor Armod efter et helt Aars Sotte-Seng. Da hans Kone, som var den anden, ung og misfornøiet med ham, vilde afkaste Nøglerne på hans grav (?), som bleve opsnappede af Substituten Erich. Hun gik derpå tilfods ud fra Kirkegården med en Pige hen til Horns-Herred, hvor hun senere skal være bleven gift.«

Derefter kom Hr. *Hans From* fra 1684—89. Om han hedder det:

»Denne Hr. Hans er famøs (berygget) for Drukkenskab, og skal have været beladt tillige med den faldende Syge, som i Glim Kirke ved en Provste-Visitats er overfaldet ham for Alteret. Han var gift med en af Hr. Hulegårds Døtre (Farfar til den i Aaret 1749 værende Forpagter på Skullerupholm), hvilken døde af Chagrin (Sorg), hvorpå han, efter 5 Aars Forløb, blev for overbevist Horeri afsat og døde i stor Usselhed. I Hr. Hans' Tid var en Degn ved Navn Jørgen, som idelig gjorde ham Fortræd og ved hans Optræden i Glim Kirke ved Visitatsen, menes den faldende Syge at have overfaldet Præsten.«

Her har vi altså en nøiere Oplysning om Degnen Jørgen Mauritzens »Opsætsighed« mod Hr. Hans. Ganske klar er den ikke, men man kan omtrent slutte sig til, hvordan det er gået til: Ved en Provstevisitats i Glim Kirke er Degnen, måske på Menighedens Vegne, optrådt som Anklager mod Præsten, Hr. Hans From. Han har fremstillet for Provsten Hr. Hans' alt andet end exemplariske Livsførelse; denne Anklage har gjort sådant Indtryk på Hr. Hans, at han besvimele for Alteret. Ved en nøiere Undersøgelse af Præstens Forhold viste det sig, at Degnen

havde Ret, Hr. Hans fik sin Afsked og døde i stor Uselshed.

Magister Niels Barchmann døde 1744. — Hans Eftermand Hr. *Frederik Quist*, meddeler hans Dødsfald således:

»Hr. Magister Niels Barchmann døde i Aaret 1744 på 4. Søndag i Advent udi den forfærdelige Guds-Storm, som da var. Han havde i Glim forrettet sin Tjeneste, men da han var på Hjemveien til Rorup for og der at forrette Sidst-Tjeneste samme Søndag, kom han ei længer end til Høiby, hvor han trådte ind i Mensalbonden Ole Olsens Hus, og dér efter faa Minutter, siddende på en Stol døde.«

Om de senere Præster er der ikke noget særligt at berette. De blev i Reglen forflyttede fra Rorup til Ousted, da Ledreborg havde Kaldsret til begge Embeder. Dette gælder således *Albert Trojel*, der kom fra Rorup til Ousted 1749, *Sejer Olrog*, der var Præst i Rorup fra 1787—99, *Poul Nørgaard*, der kun var Præst i Rorup fra 1831—32, da han blev forflyttet til Ousted. Hans Eftermand *Niels Christoffer Schultz* kom fra Kornerup til Rorup, hvor han døde 1839. Derefter kom min Fader *Jens Chr. Jensen*, ligeledes fra Kornerup til Rorup og derfra til Ousted 1846. — Under hans Eftermand, *Vilhelm Burkhard Poulsen*, brændte Præstegården. Han skriver herom:

»I hans Embedstid, nemlig 30. October 1849, afbrændte den af ham meget forskønnede Rorup Præstegård. Ilden, hvis Foranledning ikke vides, opkom fra Bryggerset, hvor der i Anledning af Brygningen var lagt under to Kedler, og i mindre end 2 Timer var hele Gården med største Delen af Indboet, Embedsarkivet og hele Præstens smukke og kostbare Bogsamling lagt i Aske. Da Assurancesummen 4180 Rdl. langt fra var tilstrækkelig til Opførelse af en ny Gård efter Anordningerne, tilstodes der ved kgl. Bevilling Præstekaldet i Brandhjælp fra Sjællands Stifts Kirker 413 Rdl. og et Byggelån af offentlige Midler 1800 Rdl. at afbetale og forrente i 28 Aar med 6 pCt. årligt. Den nye Præstegård med grundmuret Stuehus, rummeligt og bekvemt indrettet, og Staldbygning og Ladebygning opførtes da i Sommeren 1850. Sidst blev Stuehuset reist, nemlig d. 5. Juli s. A. Efter Branden flyttede Præsten med sin Kone Thora Natalie, Datter af Overkrigscommisær, Controlleur ved Assistenshuset i København, Richard Paulli, og sine 3 Sønner og 2 Døtre til Vibygård i Kirkesyv Sogn, hvor hans Kone fødte en 3die Datter. Herfra reiste Familien tilbage til den nye Præstegård i Rorup d. 25. Oktober 1850. Med Gårdens Brolægning i Sommeren 1852 og Ombygning af det sydvestlige Hjørne af Stuebygningen o. A.

fuldendtes Bygningsarbejdet. Den hele Assurancesum for Præstegården med dens Tilbehørende udgjør 6500 Rdl.«

Da jeg den Gang var 10 Aar gammel, husker jeg meget tydeligt Rorup Præstegårds Brand. Hele Familien tjede op til Ousted Præstegård og boede der nogen Tid, indtil Provst Poulsen fik ordnet sin Bolig på Vibygård. — Da Poulsens havde 5 Børn, og vi selv var 6, alle i Alderen under 12 Aar, kan man forstå, det var en livlig Tid i Ousted Præstegaard.

Efter at have omtalt Præsterne ligger det nær at meddele lidt om *Bispevisitatserne*.

Den første Visitats, vi har Efterretning om, afholdtes af Biskop *Hersleb*. Han skriver herom:

»Den 27. Juli 1740 visiterede jeg første Gang udi Rorup Hovedkirke, hvor og Ungdommen mødte fra Annexet Glim. Der var kun liden Ungdom tilstede, men af dem, som vare tilstede, kunde fornemmes, at der var gjort god Flid med deres Undervisning, så der hos adskillige fandtes en smuk Kundskab. Gud lade dem voxe, og de andre følge efter.

Rorup Præstegård 27. Juli 1740.

P. Hersleb.«

Biskoppen har ikke bemærket noget om Præstens, Magister Barchmanns, Prædiken. Man kan vist heraf slutte, at den ikke har gjort videre Indtryk på ham.

Da Rorup Kirke er meget lille, brugte Bisperne undertiden Glim Kirke til Visitats. Dette var således Tilfældet med Biskop *Harboe*, som skriver følgende:

»Anno 1751 d. 12. October visiterede jeg i Glim Kirke, hvor og Ungdommen af Rorup Menighed var tilstede. Og som jeg af en Del såvel Børns som de unges Svar, kunde mærke, at der troligen er arbejdet på dem til deres Undervisning og Oplysning i den saliggørende Guds Kundskab, så ønsker jeg, at alle må lade sig opvække at søge det eneste Nødvendige til deres Sjæls Frelse og Salighed.

L. Harboe.«

Ved sin anden Visitats skriver Biskop *Harboe*:

»Anno 1766 d. 27. Juli visiterede jeg i Rorup Kirke. Skolebørnene var slette og mådelige, den voxne Ungdom svarede med Færdighed, så jeg havde Aarsag at fornøje mig over den Kundskab, der fandtes hos dem i det, der angår de guddommelige Sandheder.

L. Harboe.«

Fra Biskop Balles Visitatser skal jeg anføre følgende:

»I Aaret 1790 d. 3. Mai visiterede jeg anden Gang i Rorup Kirke, hvor ogsaa Ungdommen fra Glim havde indfundet sig. Her blev svaret fermt med god Forstand til megen Fornøielse. Ikke få havde tildraget sig velfortjent Ros. Nogle svage andetsteds fra havde dog antagelig Kundskab. Om Eftermiddagen visiterede jeg Høiby Skole, men forefandt ikkun få Børn, som kunde læse skikkelig i Bog. Men havde heller ikke lært mere end Cathéchismus og behøvede endnu Veiledelse til at fatte Meningen. Aarsagen lå i den afgangne, ellers værdige, men tilsidst udslidte Skoleholders Afmagt og Skrøbelighed. Ved den nye Skoleholders Flid tør bedre Fremgang forventes, under Tilsyn og Medvirkning af den brave Kirkens Lærer. Nu drager jeg til Skolen i Glim, hvis befindende Tilstand skal blive antegnet i Skolejournalen. Herren styrke den retskafne Kirkens Lærer og velsigne hans redelige Omhu, ligesom Herren ogsaa vilde ledsage Underlærerne med sin Visdom og Nåde.

Dr. Nic. Edinger Balle.«

Da Biskop Balle kom på Visitats igen d. 25. Mai 1797, havde Forholdene i Høiby Skole imidlertid ikke forbedret sig videre. I Gjøderup og Glim Skole var han velfornøiet, men ved Høiby Skole bemærker han, at »Skolegangen var bleven meget forsømt«. — Da Balle visiterer fjerde Gang d. 17. Juni 1803, meddeler han kun, at »Børnenes Fremgang findes antegnet i Skolejournalen«.

Den næste Bispevisitats afholdtes af Biskop F. Münter, der skriver følgende:

»Aar 1813 d. 4. October visiterede jeg i Glim Kirke, hvor begge Menigheders Ungdom var forsamlet. Den lagde til min Glæde færdig og forstandig Religionskundskab for Dagen; endel læste godt i Bog, men adskillige havde forsømt Boglæsningen, og Psalmelæsning var ligeledes ikke så flittig øvet, som jeg havde ønsket. Disse Mangler, håber jeg, ville hæves ved den indsigtfulde og velbegavede Sognepræsts Bestræbelser, hvortil jeg af mit ganske Hjerte ønsker ham Guds rige Velsignelse. — Efter Visitationen fremstilledes de tre Skolers Ungdom. De ere endnu tilbage; dog fandt jeg Høiby Skole bedre end de andre. Alle Lærerne formaner til ikke at opgive noget til Udenadslæsning, inden det er behørigen gennemgaaet og ordentligen forklaret; at øve Børnene i Håndgerning, i hvilken Gjøderup Skole har gjort nogen Begyndelse; at sørge for, at de bliver bekendte med Interpunctionen og lære at skrive med Renlighed. Hvad Methoden i Religionsundervisningen angår, da have de at henvende sig til Sognepræsten, som ikke vil nægte dem sin Veiledning, hvilken de bør følge.

Dr. Frederik Münter.

Dengang var *Palle Christian Linderod* Sognepræst i Rorup fra 1799—1831. Jeg husker fra min Barndom, at der lå to store flade Stene over hans og hans Hustrus Grave lige Syd for Kirken. De ligger der muligt endnu.

Aar 1820 d. 7. Juli visiterede Biskop Münster igen i Glim Kirke. Han bemærker bl. a.: »Det smertede mig, at så få af Menighedens ældre Medlemmer var tilstede.« Om Skolerne skriver han: »Blandt de tre Skoler var Glims den bedste. Læreren *Lindenblad* opmuntres til fortsat ufortrøden Flid.« Også med de andre Skoler var Biskoppen nogenlunde tilfreds. — Det vækker derfor nogen Forundring, at da Domprovsten i Roskilde, *Eiler Hammond*, Aaret efter visiterede Skolerne, var han ret misfornøjet. Han skriver nemlig:

»Den 8. October 1821 visiterede jeg i Glim Skole, hvor jeg fandt Børnene i 2. Klasse at stå meget tilbage i fornuftig og færdig Kundskab i Religion og Bibelhistorie. Boglæsningen var ret god. Skrivningen var god; kun vare Børnene ikke bragte deri så vidt som de burde være bragt. Hovedregningen var temmelig god, men Tavleregningen meget slet, da Børnene ikke engang formåede at skrive og opstille Tallene rigtigt. Sangen skurrende. — Skolen kan altså i det højeste kun henregnes blandt Amtets temmelig gode Skoler. Skolens Lærer *Lindenblad* må derfor ved anstrengende Flid søge at bringe sin Skole i en langt bedre Tilstand i alle Dele, hvilket jeg med så meget mere Grund tør håbe, som de yngre Børn i 1. Klasse gave, ved deres bedre Fremgang i Kundskaber efter deres Alder gode Forhåbninger.

Samme Dag visiterede jeg i Gjøderup Skole, hvor jeg havde Aarsag til at være veltilfreds med Børnenes Læsning, Boglæsning og Skriftlæsning, med deres Fremgang i Skrivning, med deres Kundskab i Religion og Bibelhistorie, samt med den blandt Børnene herskende anstændige Frihed og Munterhed, der vidnede om Lærerens gode Omgang med dem. Skolen kan derfor henregnes blandt Amtets gode Skoler. Men i Regning, især Tavleregning, var Børnene så vankundige, at jeg må formane Skolens Lærer *Rasmussen* til, også i denne Del af Skoleundervisningen at anvende den tilbørlige Flid.

Den 8. October 1821 visiterede jeg i Høiby Skole, hvor jeg fandt Børnenes Kundskaber i alle Dele så mædelige og slette, at Skolens Lærer *Mogenssen* må vente sig draget alvorlig til Ansvar, dersom han ikke snart bringer denne så mædelige Skole i en langt bedre Tilstand i alle Dele.

Da mange ulovlige Skoleforsømmelser have hidtil næsten upåankede fundet sted i alle Pastoratets tre Skoler, så må jeg pålægge den respective Skolecommission at se denne Uorden på anordningsmæssig Måde hæmmet, så at Skolegangen, især den for de mindre Børn i 1. Klasse så vigtige Sommer-Skolegang bliver hvad den efter Anordningen bør være.

Ved disse tre Skoler findes ikke de befalede Dokument- og Inventarieprotocoller.

Eiler Hammond.«

Endnu skal jeg kun tilføje det Vidnesbyrd, min Fader fik af Biskop *Mynster*. Far var Sognepræst i Rorup og Glim fra 1839—46:

»Den 16. Juli 1843 visiterede jeg anden Gang i Glim Kirke. Fra begge Pastoratets Sogne var en talrig Ungdom forsamlet; og ligesom jeg glædede mig ved den gode Kundskab, og den Opmærksomhed og Omtanke Ungdommen lagde for Dagen, således hørte jeg med sand Fornøjelse den agtværdige og nidkære Sognepræsts, Hr. *Jensens*, skønne, opbyggelige Prædiken. Herren lønne sin tro Tjeners Arbejde med sin rige Velsignelse.«

Henning Jensen.